

Наредба за единните държавни изисквания за придобиване на висше образование по специалността "Право" и професионална квалификация "Юрист"

Приета с ПМС № 165 от 12.07.2022 г.

Обн. ДВ. бр.55 от 15 юли 2022 г.

Чл. 1. (1) Висше образование по специалността "Право" се придобива на образователно-квалификационна степен "магистър" във факултет във висше училище, което отговаря на изискванията на Закона за висшето образование и на тази наредба.

(2) Обучението по специалността "Право" за професионалната квалификация "юрист" се осъществява на образователно-квалификационната степен "магистър", за придобиването на която се изискват не по-малко от 300 кредита съгласно учебния план, със срок на обучение не по-малък от 5 години.

(3) Обучение в специалността "Право" за профилиране и задълбочаване на подготовката в отделни области на правото се осъществява и в специализирани магистърски програми в образователно-квалификационната степен "магистър", за придобиването на която се изискват не по-малко от 60 кредита. В специализирани магистърски програми по специалността "Право" могат да се обучават лица, придобили висше образование в съответствие с ал. 2, или лица, придобили в чуждестранно висше училище висше образование по специалността "Право", признато в Република България по предвидения ред.

(4) Висше образование по специалността "Право" не може да се придобива във филиал на висше училище.

(5) Висше образование по специалността "Право", придобито в чуждестранно висше училище, се признава в Република България, ако отговаря на утвърдените от Министерския съвет държавни изисквания по чл. 9, ал. 3, т. 9 от Закона за висшето образование.

Чл. 2. (1) Студентите, които се обучават в специалността "Право" по чл. 1, ал. 2, се приемат при условията на чл. 68 от Закона за висшето образование, като оценката от държавния зрелостен изпит по български език и литература е задължителен балообразуващ елемент. При образуването на състезателния бал на кандидат-студенти, чиято диплома за средно образование е издадена преди въвеждането на държавни зрелостни изпити и нямат оценка от държавен зрелостен изпит по български език и литература, за балообразуващ елемент се взема общият успех от дипломата за средно образование.

(2) Студентите, които се обучават в специализирани магистърски програми по специалността "Право" по чл. 1, ал. 3, се приемат при условия и по ред, определени от висшето училище.

Чл. 3. (1) При осъществяване на прием чрез конкурсен изпит изпитите се провеждат по конспекти, утвърдени от висшите училища. Учебното съдържание за конкурсните изпити се определя в съответствие с учебните планове и съответната учебна програма в гимназиалната степен на образование на училищата в Република България.

(2) Преподавателите, които оценяват конкурсните работи на кандидат-студентите, се определят от висшите училища. Оценките са по шестобалната система или по друга система за оценяване в съответствие с чл. 44, ал. 5 от Закона за висшето образование.

(3) Висшето училище определя начина за класиране на кандидат-студентите по специалността "Право".

Чл. 4. Формите на обучение за придобиване на висше образование по специалността "Право" на образователната и квалификационна степен "магистър" по чл. 1, ал. 2 са редовна и задочна.

Чл. 5. Обучението за придобиване на висше образование по специалността "Право" на образователната и квалификационна степен "магистър" по чл. 1, ал. 2 в редовна и задочна форма на обучение е с продължителност не по-малко от 10 семестъра и с минимален хорариум 3500 учебни часа.

Чл. 6. (1) Обучението по специалността "Право" в образователната и квалификационна степен "магистър" се извършва чрез изучаване на задължителни, избираеми и факултативни дисциплини.

(2) Задължителните учебни дисциплини и минималният им хорариум при обучение в специалността "Право" по чл. 1, ал. 2 са, както следва:

1. История на държавата и правото - 75 часа;
2. Обща теория на правото - 105 часа;
3. Конституционно право - 135 часа;
4. Гражданско право (обща част) - 120 часа;
5. Административно право - 90 часа;
6. Административен процес - 105 часа;
7. Вещно право - 90 часа;
8. Международно публично право - 105 часа;
9. Финансово право - 105 часа;
10. Облигационно право - 165 часа;
11. Наказателно право - 180 часа;
12. Семейно и наследствено право - 105 часа;
13. Международно частно право - 105 часа;
14. Трудово право - 135 часа;
15. Търговско право - 165 часа;
16. Осигурително право - 75 часа;
17. Гражданско процесуално право - 180 часа;
18. Наказателно процесуално право - 150 часа;
19. Данъчно право и процес - 75 часа;
20. Право на Европейския съюз - 120 часа;
21. Защита правата на човека - 75 часа.

(3) В програмите на учебните дисциплини, които имат за предмет изучаването на правната уредба на области на обществени отношения, в които съществува хармонизирано законодателство на Европейския съюз, се включва преподаване на относими въпроси от материалното право на Европейския съюз. Тези часове не се включват в минималния хорариум по ал. 2, т. 20.

(4) По предложение на факултетния съвет и в съответствие с правилника на висшето училище в учебния план на специалността "Право" по чл. 1, ал. 2 могат да се въвеждат и други задължителни учебни дисциплини.

(5) Съотношението в учебния план между лекционни курсове, семинарни упражнения и учебна практика се определя от висшето училище съгласно неговия правилник, като часовете за лекции не могат да бъдат по-малко от половината хорариум.

(6) Учебният план и включените в него задължителни, избираеми и факултативни дисциплини за обучението в специалност "Право" по чл. 1, ал. 3 се определят от висшите училища.

(7) Обучението осигурява придобиването на практически умения и компетентности за:

1. формулиране и защитаване на правна теза;
2. анализ на съдебната практика;
3. решаване на казуси;
4. извършване на научно-юридическо проучване, включително на работа с национални и чуждестранни правно-информационни системи;
5. академично писане;
6. участие в дебати, реторика и съдебна реторика;
7. подготовка и провеждане на преговори по юридически казус;
8. подготовка на проекти на юридически документи, включително на нормативни актове, договори, правни съвети, искиви молби, отговори на искиви молби, жалби, подготовка на пледоарии, административни актове, актове за установяване на административни нарушения, наказателни постановления, съдебни актове и други процесуални документи;
9. професионални отношения с колеги, клиенти и граждани, търсеци юридическа институционална помощ и съдействие;
10. юридическа професионална етика.

Чл. 7. (1) Лекционните курсове по задължителните учебни дисциплини по чл. 6, ал. 2 се провеждат от хабилитирани в съответната научна специалност преподаватели, които провеждат и семестриалните изпити.

(2) По изключение факултетният съвет може да реши лекциите и семестриалните изпити по не повече от 5 от задължителните учебни дисциплини по чл. 6, ал. 2 да се провеждат от преподаватели с образователна и научна степен "доктор" по съответната научна специалност.

(3) Преподавателите по задължителните учебни дисциплини по чл. 6, ал. 2 трябва да заемат академична длъжност във висшето училище, в което преподават.

(4) По решение на факултетния съвет отделни лекции могат да бъдат възлагани на гост-преподаватели. По този ред може да се възлагат лекции общо до една десета от хорариума на съответната дисциплина.

Чл. 8. (1) Избираемите и факултативните учебни дисциплини и техният хорариум се определят от висшето училище в съответствие с неговия правилник.

(2) Висшите училища, осъществяващи обучение по чл. 1, ал. 2, задължително включват в избираемите учебни дисциплини Римско частно право, Право на интелектуалната собственост, Криминалистика, Криминология, Банково право, Наказателно-изпълнително право, Правен режим на държавната служба, Правен режим на обществените поръчки, Потребителско право, Екологично право, Правен режим на здравеопазването, Правен режим на защита на конкуренцията, Правен режим на Вътрешния пазар на Европейския съюз, Академично писане, Организация на правосъдието и правозащитните институции, Информационно право, Правен режим на защита от дискриминация, Медиация.

(3) Изискването по ал. 2 се счита за изпълнено и когато съответната дисциплина е включена като задължителна в учебния план.

(4) Лекционните курсове и семестриалните изпити по избираемите и факултативните учебни дисциплини се провеждат от хабилитирани преподаватели или от преподаватели с образователна и научна степен "доктор" по съответната научна специалност.

(5) С решение на факултетния съвет лекционните курсове и семестриалните изпити по факултативните учебни дисциплини може да се

провеждат и от преподаватели, които не отговарят на изискванията по ал. 4.

Чл. 9. (1) От втори до пети курс студентите провеждат учебна практика не по-малко от 40 часа годишно по дисциплини, определени от факултетите, осъществяващи обучение по специалността "Право", изучавани през съответната година.

(2) Учебната практика се осъществява по програма и ред, определени от факултетите, осъществяващи обучение по специалността "Право".

Чл. 10. (1) Към юридическите факултети на висшите училища могат да се създават правни клиники за практическо обучение на студентите по специалността "Право".

(2) В правната клиника се осигурява възможност на студентите да придобият умения, необходими за упражняване на юридическата професия, чрез лекции, симулации и работа с реални казуси по програма, определена от съответния юридически факултет.

(3) Работата с реални казуси се осъществява само след съответната теоретична подготовка и под ръководството на практикуващи юристи.

Чл. 11. Висшите училища, осъществяващи обучение по чл. 1, ал. 2, задължително включват като избираема дисциплина и обучение по чужд език - общоезикова подготовка или специализирано обучение по чужд език с юридическа насоченост, в зависимост от нивото на владеене, при условия и по ред, определени от висшите училища. Изискването по изречение първо се счита за изпълнено и когато съответната дисциплина е включена като задължителна в учебния план.

Чл. 12. (1) За участие в национални, европейски или международни състезания по право, за участие в правни клиники, кръжоци и други форми на доброволно ангажиране на студентите в практически занимания в областта на изучаваната специалност и при включване в учебния план висшето училище, осъществяващо висше образование по специалността "Право" на образователно-квалификационна степен "магистър" по чл. 1, ал. 2, определя брой кредити в рамките на кредитите за избираемите учебни дисциплини.

(2) По желание на студента, вместо възможността по ал. 1, участието в национални, европейски или международни състезания по право или в правни клиники може да се признае за задължителна учебна практика по чл. 9 за съответния курс.

Чл. 13. (1) Условията и редът за проверка и оценка на знанията и уменията на студентите в специалност "Право" се определят от факултета на висшето училище, в което се осъществява обучение по специалността "Право", в съответствие с приложимата нормативна уредба и правилника на съответното висше училище.

(2) Оценка на студентите по задължителните учебни дисциплини по чл. 6, ал. 2 отчита резултатите от текущата им подготовка и участието им в семинарни занятия.

Чл. 14. (1) Обучението на студентите по специалността "Право" по чл. 1, ал. 2 завършва с полагане на национални държавни изпити по публичноправни, по гражданскоправни и по наказателноправни науки.

(2) Държавният изпит е писмен и устен.

(3) Всеки държавен изпит се полага пред държавна изпитна комисия, която включва:

1. двама хабилитирани преподаватели от областта съответно на публичноправните, гражданскоправните или наказателноправните науки;

2. един представител на практиката - съдия от Върховния касационен съд или от Върховния административен съд, прокурор от Върховната касационна прокуратура или от Върховната административна прокуратура или адвокат с юридически стаж не по-малко от 15 години.

(4) Предложенията за включване на хабилитирани преподаватели в списъците на лицата, които могат да участват в държавните изпитни комисиии, се правят от факултетните съвети и се изпращат на министъра на правосъдието.

(5) Предложения за включване на представители на практиката в списъците на лицата, които могат да участват в държавните изпити, се правят съответно от Върховния касационен съд, Върховния административен съд, Върховната касационна прокуратура, Върховната административна прокуратура и Висшия адвокатски съвет.

(6) Списъците по ал. 4 и 5 се утвърждават от министъра на правосъдието и се актуализират ежегодно до 30 юни.

(7) Комисията се определя със заповед на министъра на правосъдието след изготвянето на график за провеждането на държавните изпити във висшите училища и публичен жребий измежду лицата, включени в списъците по ал. 6. Всяка държавна изпитна комисия включва един хабилитиран преподавател от съответното висше училище и един външен за съответното висше училище хабилитиран преподавател. За председател на комисията се определя хабилитираният преподавател от съответното висше училище.

(8) Член на държавната изпитна комисия може да направи писмен отвод пред министъра на правосъдието в тридневен срок от изтеглянето на жребия. При отвод на член на държавната изпитна комисия той се замества по реда на ал. 7 с член от съответната квота.

(9) Министърът на правосъдието определя повече от една държавна изпитна комисия при спазване на изискванията на ал. 3 и 7.

(10) Писмената и устната част на държавния изпит по публичноправни, съответно по гражданскоправни и по наказателноправни науки, се провеждат от една и съща комисия.

(11) Държавните изпити се провеждат в две изпитни сесии в периода октомври - декември и март - май.

(12) Държавните изпити по публичноправни, съответно по гражданскоправни и по наказателноправни науки, се провеждат по единен държавен конспект, утвърден от министъра на правосъдието. Конспектът се изготвя въз основа на предложения, направени от факултетите, осъществяващи обучение в специалност "Право".

(13) В държавните изпити по публичноправни, гражданскоправни и наказателноправни науки се включват и въпроси от обхвата на международното публично право, международното частно право и правото на ЕС, относими към обхвата на съответния изпит.

(14) При необходимост членовете на държавните изпитни комисиии се командировават в друго населено място със заповед на министъра на правосъдието по реда на чл. 5 от Наредбата за командировките в страната, приета с Постановление № 72 на Министерския съвет от 1986 г. (ДВ, бр. 11 от 1987 г.). Заповедите за командироване се издават не по-късно от пет работни дни преди провеждането на съответния държавен изпит.

(15) Разходите по изготвянето на казусите, за командироването и възнаграденията на членовете на държавните изпитни комисиии се поемат от бюджета на Министерството на правосъдието.

Чл. 15. (1) Писменият държавен изпит е анонимен и се състои в решаване на казус. Той се провежда в сградата на съответното висше

училище и продължава 4 астрономически часа. Писменият държавен изпит се полага едновременно във всички висши училища, които провеждат обучение по специалността "Право". Датата и часът на провеждането му се определят от министъра на правосъдието.

(2) Комисия, определена със заповед на министъра на правосъдието след публичен жребий измежду лицата, включени в списъците по чл. 14, ал. 6, разработва по 3 казуса за съответния държавен изпит. Казусът се базира на постановено окончателно съдебно решение на върховна инстанция и не може да засяга случаи, при които съществува противоречива практика. Казусът е един и същ за студентите по специалност "Право" от всички висши училища и се изтегля в деня на изпита в Министерството на правосъдието.

(3) По време на решаването на казуса студентите могат да ползват като помощни материали само нормативни актове по ред, определен от министъра на правосъдието.

(4) Писмените отговори на казуса се проверяват от държавната изпитна комисия, която обявява резултатите с протокол до 10 дни след приключването на изпита.

(5) Оценката от писмения държавен изпит е "издържал" или "неиздържал", като до устен изпит се допускат студентите, издържали писмения изпит. Оценката от писмения държавен изпит не подлежи на преразглеждане.

(6) При разработването на казусите комисията по ал. 2 подготвя и решения към тях. Решението на казуса, поставен на писмения държавен изпит, се публикува на интернет страницата на Министерството на правосъдието в деня на провеждането на изпита, след неговото приключване.

(7) Всеки студент има право на достъп до своята писмена работа.

Чл. 16. (1) Устният държавен изпит се провежда в сградата на съответното висше училище в срок до 10 дни след обявяването на резултатите от писмения изпит. При голям брой изпитвани студенти устният изпит може да продължи повече от един ден.

(2) Студентите се оценяват по шестобалната система. Оценката от устния държавен изпит не подлежи на преразглеждане. За успешно положен се счита изпитът, оценен най-малко със среден (3,00).

Чл. 17. (1) Студентите в специалност "Право", преминали обучение по чл. 1, ал. 2, изпълнили задълженията си по учебния план и положили успешно държавните си изпити, получават диплома за завършено висше образование с професионална квалификация "юрист" в образователно-квалификационна степен "магистър".

(2) Дипломите се издават от висшето училище, което студентите са завършили.

(3) Дипломираните юристи придобиват юридическа правоспособност след полагане на стаж и изпит в съответствие със Закона за съдебната власт.

(4) Студентите в специалност "Право", преминали обучение по чл. 1, ал. 3 и изпълнили задълженията си по учебен план, получават диплома за завършено висше образование в специалност "Право" на образователно-квалификационна степен "магистър" с профилиране в съответната област на правото, която има за предмет магистърската програма.

Допълнителни разпоредби

§ 1. По смисъла на тази наредба:

1. "Задължителни учебни дисциплини" са тези, които осигуряват фундаменталната подготовка, необходима за придобиване на

професионалната квалификация "юрист". Изучаването им и полагането на изпити по тях е задължително за студентите.

2. "Избираеми учебни дисциплини" са тези, които осигуряват специализираща подготовка. Студентите са задължени да изберат определен брой от тях при условия и по ред, определени от факултета на висшето училище, в който се осъществява обучение по специалността "Право".

3. "Факултативни учебни дисциплини" са тези, които осигуряват допълнителна подготовка в зависимост от интересите на студентите. Те се определят от факултетите на висшите училища и се изучават по желание на студентите.

4. "Хабилитиран преподавател от съответното висше училище" е преподавател, който заема академична длъжност във висшето училище, в което се осъществява обучение по специалността "Право".

5. "Външен за съответното висше училище хабилитиран преподавател" е хабилитиран преподавател, който към датата на назначаване на комисията и най-малко три години преди тази дата не е упражнявал преподавателска или научна дейност по трудово правоотношение със съответното висше училище.

§ 2. В минималния хорариум по чл. 5 се включват часовете от задължителните, избираемите и факултативните учебни дисциплини.

§ 3. Специализирани магистърски програми в специалност "Право" по чл. 1, ал. 3 могат да бъдат откривани във факултетите на висшите училища, които са получили програмна акредитация за обучение в професионално направление "Право".

Преходни и Заключителни разпоредби

§ 4. Студентите, приети в специалност "Право" във висшите училища преди влизането в сила на наредбата, запазват своите права и валидността на положените от тях изпити.

§ 5. Прехвърлянето на студенти от едно висше училище в друго се извършва съобразно Закона за висшето образование и правилниците на висшите училища.

§ 6. Първоначалните списъци по чл. 14, ал. 6 и единните конспекти за държавен изпит по чл. 14, ал. 12 се утвърждават в срок до 31 декември на годината, предхождаща годината на първото провеждане на държавни изпити по реда на тази наредба.

§ 7. Студентите, приети преди влизането в сила на наредбата, както и студентите, приети в първи курс на специалност "Право" през учебната 2022/2023 година, завършват обучението си по учебните планове и учебните програми, при действието на които са приети, и съобразно изискванията на Наредбата за единните държавни изисквания за придобиване на висше образование по специалността "Право" и професионална квалификация "юрист", приета с Постановление № 75 на Министерския съвет от 1996 г. (обн., ДВ, бр. 31 от 1996 г.; Решение № 6795 на Върховния административен съд от 2000 г. - бр. 96 от 2000 г.; изм. и доп., бр. 59 от 2001 г., бр. 117 от 2002 г., бр. 69 от 2005 г., бр. 79 от 2009 г., бр. 62 от 2013 г.; отм., бр. 35 от 2017 г.; изм., бр. 41 от 2018 г., бр. 46 от 2019 г., бр. 50 от 2020 г., бр. 18 от 2021 г. и бр. 39 от 2022 г.).

§ 8. Наредбата се приема на основание чл. 9, ал. 3, т. 5 от Закона за висшето образование.

§ 9. Изпълнението на наредбата се възлага на министъра на образованието и науката и на министъра на правосъдието.